

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadványtalban átvéve:

Egész évre... 16 kor.

Negyedévre... 8 kor.

Helyben hához hordva:

Egész évre... 20 kor.

Negyedévre... 10 kor.

Vidékre postán szállítva:

Egész évre... 24 kor.

Negyedévre... 12 kor.

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelent minden nap a hétfő és keddnap utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség felelős vezetője: vagy megnevezése nem vállalkozik.

Művészetek és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 5 fillér.

NAGYVÁRAD, február 8.

A községi iskolák államosítása.

A városi iskolák államosítása rendesen nem öncél, hanem rekompenzáció bizonyos szolgálatokért. Nem hisszük, hogy a nagyváradai iskolák államosítása hasonló a többi esetekhez, de azt mindenesetre állítjuk, hogy addig, míg van ebben az országban olyan falu (de mennyi van!) amelyekben egyáltalában nincs semmiféle iskola, vétek elvonni ezektől minden garast olyan városoknak, amelyeknek — valljuk be őszintén — minden szegénységük dacára is van olyan módjuk, hogy iskoláikat tisztességesen fenttarthassák. Mi vezetjük mégis a vezető férfiakat arra, hogy államosítsák az iskolákat? — ne keressük.

Ehelyett állapítsunk meg egy néhány tény, amelyet jó lesz megfontolgatni még most, az államosítás végrehajtása előtt.

A város iskoláit a legutóbbi időben olyan rohamosan és olyan nagy arányokban fejlesztette, hogy 10 éven belül a tovább fejlődésről beszélni is fölösleges; újabb terhek tehát nem nehezdednek a városra tíz éven belül, csak a régiek maradnak meg, melyeknek viselése alól

ugy sem bujhat ki, nem is akar, a város.

20 új osztályt állítanak fel szeptemberben; ehhez kell 1600 gyermek; hol veszik ezt? hiszen alig van 250 gyermek beiskolázatlanul az egész város területén. Ha ezt a gyermekereget elvonják a községi iskolából, akkor ott husz tanítói állás lesz fölösleges. Mit csinál a város 20 tanítóval, akiket díjlevelük értelmében csak tanításra használhat föl s egyéb munkára nem alkalmazhat?

A községi iskolákban Nagyvárad polgárai elhelyezhetik tisztességes keresettel leánygyermeküket; ha nem is mind, de jókora nagy százalékát. Az állami iskoláknál világos kikötés mellett is, ki fogja megvadásolni a minisztert, ha az illetékeség mellett a hasonló képesítést is tekintetbe veszi a kinevezésénél?

Az iskolák államosítása csak a szükséges épületek fölemelése, beburkolása és fűtése s a jelenlegi költségek hozzájárulása, illetőleg az 5 százalékos iskolai pótdadónak az állampénztárba való befizetése mellett történik. Az állam a személyi terhet veszi át az összes jogokkal együtt. A város tehát átadja minden jogát, de a terhek óriási nagy része a nyakában marad? Nyereség ez? Kinek? A városnak vagy az iskolaügynek? Egyedül az államnak, amely parancsolni és rendelkezni fog Nagyváradon a város

polgárságának a pénzén. S ha valaha — Isten ne adja — darabont kormány jön majd, ha nemzet és vallásellenes kormány uralkodik majd, mi lesz akkor? Az önkényt feladott jogok visszaszerzése nem olyan könnyű dolog, mint azoké, amelyeket a hatalom erőszakos kézzel kobozott el. A főváros milliókat költ a közoktatásügyre, de eszeágában sincs senkinek, hogy államosítson. Mert a vezető férfiak a messze jövőbe látva, nem máról holnapra való politikát űznek s nem adják oda cserébe a saját jogukat egy tál lencsért.

Ha minden áron állami hozzájárulás kell Nagyvárad városának, hogy a terhein könnyítsen, kaphat azt az új népoktatási törvény értelmében nagyon könnyen. Csak ki kell nyújtani érte a kezét s minden szervezett tanítói állásra kap 1000—1000 korona államszolgálati; ez esetben a városnak csak 200 korona fizetéssel s 410 korona lakbérrel kell hozzájárulnia személyenként a tanítói ellátáshoz; csak hogy így megmarad az iskolák községi jellege s megmarad a városnak a tanító-választó joga. Ez pedig olyan hatalmas jog, amelyet sem nem érdemes, sem nem méltó Nagyvárad város közönségéhez cserébe adni — a semmiért.

B. J.

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A BOSSZU.

Özvegyasszony kora hajnaltájba
Igyekszik gazdag ur gyárába.
A ruhája ütött-kopott foltos,
Cipője is viseltes már, rongyos.
Hanem azért első a munkába —
Kell az a bér kenyérre — s virágra.

Két sirhalom künn a temetőbe,
Ráborul a puha pázsit zöldje.
Ontózi a nyári est harmatja,
Csillagos ég kárpítja takarja.
Szegény asszony ki-kimegy hozzája,
Nefelejcsét ültet a halmára.

Nefelejcsék két virága mellett
Ünnepnapon hosszan elmerenghet.
Egyik kereszt korhadoz már régen.
»Porrá válik, mint az én jó férjem.«
Másik kereszt még csak éppen barna —
»Egyetlen szép fiam van alatta.«

Régen volt már — a rettentő évbe.
Csatába ment deli, ifjú férje.
Amikor a szőkevizű Rajna
Vérrel folyt — a német tört át rajta.
Elment ő is védeni a császárt —
Porosz golyó érte szive táját.

Itt maradt a szőke kis hűcska,
»Fölneveltem rettentő bosszúra!

Ő veszi fel azt a véres fegyvert,
Mit haldokló apja földre ejtett,
S diadalra a francia zászlót
Kicsiny árvák, majd ti hordozátok!

Lesz még dicső, nagy Franciaország,
Minőnek a halottak álmodták!
Edes fiam, ha én azt megérem!
Tűz, boldogság ragyogott szemében —
Husz évre rá pedig forró könnye:
Párbaj — fia tüdeje átlöve...

Hull a levél, rügy fakad helyébe:
Nem jó tavasz a bánat telére.
Fellegekblől nap mosolya árad:
Nincs mosolya gyászoló anyának.
Ejjel-nappal ott mered előtte
Két sirkereszt künn a temetőbe.

II.

Egy nap, midőn fölmegegyen a gyárba,
Harci dalt hall. Minden ajtó zárva,
Állanak a pörtyök, a gépek.
»Ünnepünk van, öreg néni, értsd meg!
Párisból jött törvény, parancsolat:
Ünnepet ül a szabad gondolat!«

Szegény asszony, de sehogy sem érti,
»Nincs munka! Hát így is lehet élni?«
Imádkozni menne a templomba,
Katonaság, esendőr ostromolja.
»Gyárrá tesszük a te templomodat:
Ünnepet ül a szabad gondolat!«

Menne haza, könnyező, remegve,
Nézzeg csapat tanítógár rá szegeve.

»Eltársnói! jöjj velünk a korcsmába!
Igyunk egyet a kormány javára!
Be is rughatsz — hehehe — ma szabad:
Ünnepet ül a szabad gondolat!«

Menne ki a néma temetőbe.
Sir keresztje mind, mind összetörve.
»Babonaság! Ostoba bálványok!
Majd legelőt csinálunk reájok.
Vegyünk egy kis hasznát a holtaknak,
• Aki tud, az így is feltámadhat.«

Szegény asszony némán hazamegyen,
Nem kesereg, könny sincs a szemében,
Csak a bosszu lángja ég helyette,
Csak a lelke halálra sebezve.
»El még ott fenn — hiszen erős hitben —
A rettentő, bosszualló Isten!«

III.

Forgatag a csalóka szerencse,
Jaj annak, ki bizakodik benne.
A préfet, ki hősz ellenség ráodra
Templom ellen vezényelt ostromra,
S ki legelőt sirhalom, keresztet,
Arra ébredt egy nap, hogy kegyvesztetti.

Uj párté lett a hatalom kulcsa,
A sok állást mind betöltik újra.
Régi ember? orosztól virágok,
Nem is sokat tekintenek rá.
Es a tömeg — »Görög szabadság!
Tapsol, ujjong, éljen a hűcska!«

A delegáció ülése. A delegáció mai ülésén az első szónok *Saemere Miklós* volt. A külpolitikai kérdésekről beszélt és főképen a balkán kérdéssről és politikáról.

Okolicsányi szintén a balkán politikáról beszélt. A román irridentizmus kérdéséről beszélve, bemutat egy román térképet, melyet Románia iskoláiban használnak, mely szerint Románia a Tiszáig terjed. Ennek véget kell vetni.

Benyovszky Sándor gróf a szerb kereskedelmi szerződés megkötéséről beszélt, melyben a drágaság főokát látja.

Babics Lyuba a hármasszövetség ellen beszélt. Nem szavazza meg a költségvetést, mert Horvátországban rossz politikát folytatnak.

Ugron Gábor, *Mayláth* József gróf, *Zichy* János gróf, *Sághy* Gyula és *Vinkovich* Bozsó beszédei után az ülés 2 órakor véget ért.

A szabadkai választás. *Gyelmics* Gerőtt függetlenségi programmal Szabadka I. kerületében egyhangulag képviselővé választották.

A jövő függetlenségi program. A függetlenségi és negyvenéves párt hivatalos lapjában *Busa* Barna képviselő tollából érdekes cikkely jelent meg, mely azzal foglalkozik, hogy a függetlenségi párt milyen sorrendben valósítsa meg programjainak pontjait.

Az önálló vámterület technikai előkészítése — mondja a cikkely — maga igénybe vesz tíz esztendő. Terményeink számára új piacokat keresni, új gazdasági összeköttetéseket létesíteni, itthon az ipart úgy fejleszteni, hogy a beállandó nagyobb keresletnek meg tudjon felelni: ez mind olyan munka, amire egy hét nem elég. Nagyon is erősen kell dolgozni, hogy ezt az előkészítő munkát tíz év alatt elvégezhessük.

Ehhez a munkához tíz év nyugalom kell a közéletben. S ezért én szerintem erre a tíz évre a függetlenségi programból nem kell többet tervszerű megvalósításra felvenni. A program többi része maradjon a következő évtizedre. Az első tíz évre nagyon elég ennyi.

Ha többet is felvennének, ha pl. harcba mennének 2-3 év múlva az uralkodó ellen a nemzeti hadseregért, avval nem biztosítanók a nemzeti hadsereg felállítását, ellenben a beállható zavarok által kockára tennők az önálló vámterület létesítésének a lehetőségét is.

A Budapesten tartózkodó politikusok élénken kommentálták a függetlenségi párt lapja által fölvetett 67-es eszmét.

A miniszter és a waggonhiány.

Amióta a mostani kormány átvette az ország ügyeinek vezetését, állandó a panasz a vasuti kocsihiánya miatt s a lapok úgy igyekeztek a dolgot feltüntetni, mintha a jelenlegi kormány gondatlansága és mulasztása idézte volna elő azokat a bajokat, amelyek a késedelmes vasuti szállítás tolytán a kereskedelmet megbénította.

Most maga *Kossuth* Ferenc kereskedelmi miniszter mutat rá, hogy ezek a bajok nem a mostani, hanem az előző kormányok hanyagságából és mulasztásaiból állottak elő.

A magyarországi kereskedelmi és iparkamarák megbízásából a nagyváradai kereskedelmi és iparkamara terjedelmes felterjesztést intézett a kereskedelmi miniszterhez a vasuti waggonhiány s az ebből kifolyólag előálló késedelmes szállítások és forgalmi zavarok ügyében.

A miniszter most válaszolt a felterjesztésre a következőkben:

A t. Kereskedelmi és Iparkamarának Nagyvárad.

A m. kir. államvasutakon észlelhető kocsihiány és ebből származó gazdasági károk megszüntetése iránt mult évi november hó 23-án kelt felterjesztésére, úgy is, mint az aradi, brassói stb. társaskamarák megbízottját, a következőkről értesitem a kamarát:

Nem ismeretlen előttem, hogy m. kir. áll. vasutak által lebonyolított nyers anyagok, só gabona és kereskedelmi áruk, valamint egyéb ipari cikkek forgalma körül nagy szállítási késedelmek voltak, különösen a nagy szállítási idejében.

Ez gázolt rá a két kis sirhantra —
Itt a bosszu édes pillanatja!

Künn az utca háborog, fellázadt.
«Kutassuk át ezt a rongyos házat! . . .
En jól láttam, ide menekült be, —
Nem szabadul meg élve belőle.
Felkötjük a kapu félfájára» —
Zuhog a kő, ütés egyre-másra.

Benn a férfi arca reszket, sápad,
«Lerombolják ezt a gyöngy házat . . .
Az asszony, meg ahogy reá néze,
Feldult drága sirja jut eszébe.
Két sirhalom kánn a temetőbe . . .
Rájuk borult puha pázsit zöldje . . .

Es fölöttük szent jel — a két kereszt —
A bocsánat — a hit — a szeretet —
Künn harsány hang riad fel egyszerre:
«Add ki, hogyha nálad van elrejtve!»
Es az asszony ráfelel szilárdan:
(Csak egy könnyet fojt vissza): Nincs nálam!
Dr. Krüger Aladár.

Ennek okát keresve, megállapítható, hogy az államvasutakon a szükséges beruházások éveken át nem eszközöltettek oly mérvben, amint azt a közgazdasági élet utóbbi években mutatkozott öröndetes fellendülése igényelte volna.

Évek mulasztásával állunk szemben és a helyzeten máról holnapra nem, csak fokozatosan lehet javítani.

Hogy fokozatos helyzetjavítás az emberileg gyors üzemben végrehajtsák, ezt — felelősségem érzetében — elsőrendű kötelességemnek tekintem.

Elég azt hiszem reá mutatnom arra, hogy eddigelé az államvasutak kucsiparkját mintegy 10.500 drb. kocsival szaporítottam s az 1907. évi XXIX. t.-c. keretében a kocsipark elhelyezésére vonatkozó összeállítására, áruk rakodására, szóval a forgalom rendes lebonyolítására szükséges egyéb építkezési beruházásokról is gondoskodtam, a legközelebb előterjesztendő újabb beruházási javaslat gyakorlati megvalósításával pedig kilátásba vehető, hogy a tolyamatban levő és tervben vett összes beruházások a lehető legrovidebb idő alatt hasznosíthatók is lesznek.

E néhány adatból is kitűnik az, hogy a kormány mindent elkövet arra, hogy pótolja az évek során össze terlódott mulasztásokat. Alapos a reményem, hogy ezzel elejét fogom venni azon bajok ismétlődésének, amelyek súlyos természetűek a t. kamara is, de senki nálamnál jobban meggyőződve nem lehet.

A midőn tehát biztosíthatom a t. kamarát s általa a magyar ipari és kereskedelmi köröket, hogy a kormány a legerélyesebben és legmesszebbmenő jóindulattal és áldozatkészséggel kezeli a szóban levő kérdéseket, egyben a fenálló bajok orvoslása tekintetében és érdekében kérem szives erkölcsi támogatásukat.

Budapest, 1908. február 4.

Kossuth.

Még egy ingyenélő.

Nagyváradon nem lévén bejelentő hivatal az ország ingyenélői, kétes egzisztenciái itt csoportosulnak, abban a hiedelemben, hogy itt észrevétlenül üzhetik kisdud játékaikat. Különösen nagy előszeretettel keresik fel a galiciaik est a modern Jeruzsálemet, mert itt *Fuchs* Mór főrabbi jószíve mindeniknek tud juttatni egy-egy ajánló levelet, melynek alapján hónapokig éldegélhet itt a jámbor idegen. *Fuchs* főrabbinak ez a szivessége különösen nagy ismerettségnek örvend a galíciai határon, hol minden bekívánczónak figyelmébe ajánlják Nagyváradot az ő főrabbiával. És a vereckei szoroson jönnek és jönnek az új magyarok, előttük lebegvén az új Jeruzsálem az ő főrabbiával.

A nagy előszeretettel gyakorolt bevándorlásnak a rendőrség most igen hathatósan kezd véget vetni s ezeket a megvedleni szándékozó galiciaikat még mielőtt kijátszhatták volna magukat igyekszik visszaküldeni oda ahonnan jött — Galiciába.

Tegnap is sikerült egy ilyen új magyarnak lenni akaró galiciait elfogni a rendőrségnek s megindítani ellene az eljárást.

Az új fogásról adjuk a következőket.

Zilahy Antal rendőrbiztosnak tegnapi tudomására jutott, hogy egy vereshaju idegen, aki orosz menekült, s legjobb ismertetőjele, hogy nem tud magyarul, fektől a városban. Tudakozódás után megtudta, hogy a fektől idegen a

Tegnap ur volt, — ma koldus koldusa,
Gunyakacjával üldözi az utca,
Tegnap félték — ma az utcakölykek
Megdobálják s szemébe röhögnek.
Kikerült minden jó barátja —
Ez az utca igazi hálája.

A préfet ur tegnap még bálványa,
S most, hogy ledőlt a semmi porába,
Az a holdog, aki rughat rajta.
Kergeti az üldözők csapatja
Gunyakacjával s bottal fegyverkezve.
Menekülne, hogyha volna merre . . .

Már itt vannak — utólerik nyomba.
Besurran egy kicsi házikóba.
«Jó asszony, az Isten szent nevére,
Rejtsen el! Az életnek vége!
Ez a tolvaj, ez a gyilkos banda —
Megölne, ha a kezére kapna!»

Özvegyasszony két szeme megvillan,
Itt a bosszu! A rég várt pere itt van!
Ez az ember, aki parancsolta,
Sirkeresztjét törjék darabokra,

Sirolin

Ennek az orvosságnak a használata egyszerű, mert a kórházban, otthon, utcai kórházban, mindenütt, ott ahol van.

**Tüdőbetegségek, hurutok, számar-
köhögés, skrofulozis, influenza**

ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánlva.

Mindenképp értéktelen utazásokat is kímélnek, körjén mindenütt „Roche” orvosi csemegeket.

F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel (Svájc)

„Roche”

Legjobb orvosi csemege a gyógyszeriparban.
— Ami Orvostudást — Ismeret.

Zöldfában kéregetett legutóbb. Mivel az orosz menekültek című köpenyt ma már minden ingyenélő fel szereti venni, közelebből is megakart ismerkedni a regényes multunak ígérkező idegennel, előszedve minden német és orosz nyelvisméjét felkereste őt, ami nem ment nehezen.

Az idegen Zilahy Antalnak természetesen orosz nyelven bemutatkozott: Láng Mórnak mondta magát. Zilahy igazolásra szólította fel őt s szintén bemutatkozott, hogy ő rendőrségi tisztviselő. Az idegen gyanusan nézett végig Zilahyn, mert azt gondolta, hogy a köpenicki kapitány áll előtte másolatban, aztán ő szólította Zilahyt igazolásra, ez már német nyelven ment. Zilahy igazolta is magát, mire az idegen azt mondta, hogy neki rossz szeme van hát nem hiszi.

Zilahy mivel nem értett a kevert nyelveken, Láng Mórt legvehemensebb tiltakozására is be akarta kísérni a rendőrségre. Láng ellenkezett, mire Zilahy karonfogta őt s vinni akarta. Az ut a Zöldfa-utcán vezetett el. Ezen a forgalmas utcán észébe jutott Lángnak, hogy a közönség révén esetleg megmenekülhetne.

Az utcán levetette magát a földre és elkezdett jajgatni oroszul. Nagy csoportosulás keletkezett s mint rendesen, az összegyűltek Lángnak fogták pártját, annál is inkább, mert a kiabáló német nyelven kikiabálta, hogy ő egy szerencsétlen orosz menekült stb. Zilahy ezt nem értette jól. Voltak az összegyűltek között olyanok is, akik nem értették meg a kiabálót, de mert látták, Zilahy nem tágit, tenyegető magatartással kérdezték a rendőrbiztostól, hogy miért akarja bevinni a szerencsétlent.

— Azért, mert gyilkolt. Mondta Zilahy. A közönség egyszerre elpártolt tőle. Zilahy ezt azért mondta, hogy a közönség magatartását lehűtse, Lángra meg mindegy volt, mert ő amugysem értett magyarul. A rettenetes vádra egyszerre megszólalt a földön levő menekült, még pedig kitűnő magyarsággal.

— Az nem igaz.

Zilahy erre a nem várt feleletre nevetni kezdett, aztán rákiáltott a csak oroszul és németül tudó menekültre.

— Hát már tud magyarul, hisz azt mondta, hogy egy szót sem tud?

— Hogyne tudnék, mikor ártatlan vagyok.

Ezek után Láng Mórt minden magyarázat nélkül a rendőrségre vitte Zilahy, ahol természetesen a többi hasonló menekült közé került.

Levél Belényesből.

1908. február 4.

A Belényes és vidékének magyarsága évek hosszú során át meg nem szűnt arra törekedni, hogy állami elemi leányiskoláját megfelelő épületben helyezze el. Mert hiába a rendkívül praktikus és képzett tanerők minden törekvése, ha a szülőkre és gyermekekre nézve magának az iskolának külseje és berendezése nem vonzó és nem egészséges. E törekvés mellé nemsokára sorakozott egy másik. A legtöbb szülő szeretné volna leánykáját az elemi iskola után tovább-

képeztetni. Az volt tehát a törekvés, hogy az elemi iskolával kapcsolatban állítsák fel egy polgári leányiskola. Hosszas tárgyalások után az eszme valóra vált. De mivel minden jó dolognak vannak hátrazordítói is, itt is történtek oly dolgok, melyek mindkét iskola érdekeit fenyegetik. A hibát mindenekelőtt az akkori kormány követte el azáltal, hogy a polgári iskolának külön gondnokságot nevezett ki akkor, mikor éppen az elemi leányiskola gondnokai voltak azok, akik a polgári leányiskola létesítésének érdekében a legtöbbet küzdöttek. Az új gondnokság nemkülönbön a polgári leányiskola igazgatója keresztülvitték azt, hogy az elemi iskola telkén felépült a polgári leányiskola, de úgy, hogy az a hatvan-hetven növendék a népiskola kétszáz növendékétől hermetice elzárassék, egymást ne lássák soha, se kijövet, se bejövet. Midőn ennek az elvnek képtelenségére figyelmeztették a polgári iskola gondnokságának egyes tagjait, az lett a felelet, hogy ez mésként nem lehet. Különbön is, mondogatták egyesek, Belényesnek még sokat kell fejlődnie, hogy egy polgári leányiskolának fontosságát át tudja érteni. Figyelemmel kísértük a dolgok menetét és bizony kinos feltűnést keltett a keresztény szülők körében, hogy a növendékek kirándulásai rendszerint vasárnapra tételnek, hogy azok aztán istenitiszteleten nem jelenhettek meg. A múlt évi polgári leányiskolai értesítőből pedig kihagyták a leányok vallásának feltűntetését, mintha itt is sokan volnának azon szülők, akik leányuk vallását szégyellik említésbe hozni. Am mindez még hagyján. Aki nálunk nem keresi sőt kerüli a népszerűséget, hát nem csodálhatja ha nem nyeri el. Vajha ne vallaná kárát az iskola is annak a szellemnek, amely nálunk olyan — idegen.

Nem támadási szándékból írjuk ezeket. De a belényesi intelligencia annyit tett azért az iskoláért, hogy megérdemelte volna, hogy ha már az államot oly rengeteg pénzaldozatba vitték, csináljanak abból az épületből egy barátságos otthont, nem pedig egy közönséges botrányt. Mert az épületnek se frontja se megfelelő bejárata nincsen. Az első tervezet szerint, nyilván, hogy az elemi népiskolát megalázzák annak külön bejárót adtak egy mellékutca felől, az óvoda felől, de olyat, hogy az összes növendékek és a tanerők csak öt klozetten juthattak volna el a folyosójokra. Hosszas rimánkodással és purparlék utján sikerült kivinni, hogy ezt a bejárási tervet elejtették. Csak hogy ehelyett aztán kigondoltak egy még sérelmesebb s a növendékek életét is veszélyeztető bejárás-tervét s ezt az elemi leányiskola gondnokságának minden szándéka és törekvése ellenére keresztül is vitték. Az új bejáró egy kilenc méter hosszú kutyaszorító, amely folyton emelkedős lépcsőkkel megvakított útkos bejárásra emlékeztető csufság és az árnyékszékek főcsövén vezet át, éppen ott, ahol a tisztításkor fel-emelni szokott fedél van, amelyet az épület hátagereget amugy sem ellenőrizhető gyerekek fel-fel bontogatnak. Ha ebből a kutyaszorítóból kijut a növendék, a polgári leány iskola favágójára van bízva, aki éppen ott vágja a fát (Ugyvan neki parancsolva.) s a repülő fadarabokon tanulmányozhatják a mentelék és hajtalék törvényeit. Csak így a nyílt ereszt alatt ahonnan nyakukba csurog a hólé juthatnak el leányaink a saját iskolájuk folyosóira, ha egy tüzeset támad a fejvesztett apróság ezen az egy uton menekülhet egyedül, s hogy hányan lesznek agyongázolva, arra bizonyára nem gondolt Szász Róbert ur, a Breider-ház tervezője és e kutyaszorító érdekes remekelő művésze. E keskeny bejárás még veszedelmesebbé válik a téli időszakban, ha a szomszéd házról megindul a hótömeg, amely hogy hány gyermeket teszen szerencsétlenné, nyomorékká, arra szint-

tén nem gondolt a polgári iskola magasban járó gondolkozású gondnoksága.

A dologból még csinos kis kellemetlenség fejlődhetik ki, mert a tanfelügyelőség a gondnokság ismételt megújított kérésére sem tett az ügyben semmit. Most már a gondnokság elnöke Bottyán Pál ref. lelkész is lemondott.

Különbön, hogy az átvételnél mily feltételen jártak el, arra nevezé elég jellemző, hogy a novemberben megkezdődő előadásokon a növendékek egy hétig dideregtek, mert a költségvetésben az illetékes körök megfeledeztek arról, hogy kályhákra is van szükség . . .

A népiskola folyosói üvegezettek, de alul szecessziós faragványok éppen annyi hideget eresztenek be, mint amennyitől a felső üvegtáblák védenének.

A polgári leányiskolában meg az ivóvizet éppen a klozet tözsomszedságában kaphatni. Hogy a tifuszt ez tenyészti, arra szintén nem szoktak gondolni sokan, különösen falvakon.

De legyen egyelőre elég ennyi. A belényesi közönség jobb példaadást érdemelt volna ez iskola építőtől s első sorban a kormány illetékes közegeinek részéről. De reméljük a legjobbat.

Szomorú vesztesége a város intelligenciájának Antal Agostonnak a halála. Egyike volt az agg egyházi férfiú egyházmegyéje legképzettebb és legkiválóbb alakjainak. Bécsben hallgatta a teológiát s mint a magyar és német nyelv és irodalom tanára kezdette pályáját. Belényesen. Később a nagy kiterjedésű püspöki javak igazgatását vette át s Pável püspök sok alkotása volt az ő terve. Mint igazgatója az uradalomnak, pontos és lelkiismeretes munkássága által mindenkinek tiszteletét és becsülését bírta.

Később elfoglalta a belényesi espereslelkézi állást, melyet egész haláláig pontosan betöltött. A társaságnak igen kedvelt alakja volt, mert kedves modora és bámulatos hangja köréje vonták úgy a magyar, mint a román társaság legjavát. Politikában elkerült minden méltóságot s még a legnehezebb napokban is közbizalomnak örvendett. Ez és sok más kiváló érdemei a felsőbb köröket arra birták, hogy a káptalanba jutását sürgessék. Minthogy azonban a nagyváradi egyházmegyében nős embereket kánokságra promoteálni nem szokás, érdemeit ez irányban való promoteállással kitüntetni nem lehetett. Pár év óta érezhető volt, hogy gyengül. Kedvetlen volt és nyugalomba akart vonulni, de azt hitte, hogy a tavasz visszahozza erejét. Karácsony másodnapján azonban a hosszas és éhen végzett szolgálat kimerítette és szédülésről panaszkodott. Néhány percre rá az apoplexia megkezdte pusztító munkáját s néhány napi szenvedés árvákká tette övét. Halálával a román görög katolikus egyháznak egyik erős oszlopa dőlt ki. Vagyont nem gyűjtött. Amit hátrahagyott, az a neje hozományán kívül a csekély jövedelemnek bámulatos takarékoszággal megőrzött része. Családjának minden tagját magas kiképzésben részesítette és mindannyiukat szerencsésen helyezte el. A negyvenhat év, melyet egyházmegyéje szolgálatában eltöltött a nehéz küzdelem, kemény munka és sok szenvedés hosszú időszaka volt. — Aldott legyen emlékezte.

Szurdán temették el Antal Agostont és szombatán reggelre halva találták agyában a gör. kath. egyház kiérdemült kántorát, volt főgimnáziumi tanárt, Fekete Demetert, ki 66 éves korában halt meg. Rendkívül fényes tehetségű ember volt és teológiai pályára készült, de mint II. évi theológus bölcséleti elvek miatt összekülönbözött tanárával s Belényesben lett kántor-tanító. Ekkor csinált egy házasságot, amelyet megbánt s bár minden évben hozott haza egy-

Vagyok bátor a n. é. közönség szives figyelmét felhívni, hogy Színház-u. 4. szám alatt angol és szolid árak mellett a legelegánsabb öltönyöket férfi szabóüzletet nyitottam készítem. Levelező-lap meghívásra helyben és vidéken is angol minta gyűjteménnyel azonnal megjelenek, a n. é. közönség szives pártfogásáért esedezve, vagyok kiváló tisztelettel KISS ISTVAN, angol uriszabó Színház u. 4. (Adorján palota.)

egy tanári vizsgálatot, elkeseredett és latin, meg román versekben adott fájdalomnak kifejezést. Fájdalom, érdemes munkáit nem gyűjtötte össze. Minden ünnepi alkalommal megjelent egy-egy latin ódája s az Alexandri-féle latin néphimnusz is ő fordította le latin nyelvre, amiért díjat is nyert. Az utóbbi években már egész vehemenciával tört ki rajta az alkoholizmus, amely halálát siettetle. A sírjába ismerőseinek és barátainak közrészvéte kísérte. Nyugodjék békében.

Az influenza-járvány városunkat sem kíméli. Alig van ház, ahol beteg ne volna. Az ifjúságot azonban még nem akasztja meg innulmányai. A hadgyakorlatok miatt úgy is vesztettek egy hónapot, most egy influenza vakáció valószínű csapás volna az itteni iskolázásra.

q.

Kardos Árpád bankja.

A Kardos-ügy elérkezett a rendőrségen az utolsó stációhoz. Kardosékat tegnap este letartóztatták.

Kardosék, akiknek szövetkezettük volt, takarékpénz-árt alapítottak és a takaréka befektetett pénzeket elspekulálták. Nincsen még megállapítva, hogy a körülbelül félmillió koronát kitevő pénzt hová tették, mire fordították, de ebből a pénzből ma egyetlen fillér sincsen meg és minden valószínűség szerint a kár meg sem térül.

Kardosék vallomása szerint a pénzre váltófedezet van, ők a pénzeket elhelyezték, a rossz üzleti és pénzügyi viszonyok következtében azonban váltóikat leszámítoltnak, reeszkomptáltatni nem tudták és amikor a Vécsey-család, a takarékpénztár főrekszvényese látta a veszedelmet, vizsgálókat betéteit. Előzőleg már Eckhardt Tasziló család miatt tett feljelentést Kardosék ellen. Ez az ügy békés elintézését nyert, de a takarékpénztár hitelét annyira aláásta, hogy az intézet részére pénzt szerezni már egyáltalán nem lehetett.

A Kardos család a Vécsey család két tagjának, dr. Horváth Akosnak és dr. Koos Elemérnek feljelentése után látták, hogy az összeomlásnak be kell következni és ezután már nem is igyekeztek más emberek követelését kielégíteni.

Tagadták és tagadják még ma is, hogy büntetendő cselekményt követtek el, a szerencsétlen üzletmenetet okolják mindennel.

Kardos Árpád a vezérigazgató beszámolni nem tudván, beszámíthatatlan állapotba került. Az orvosi vélemények szerint szimulál, bevonult egy szanatóriumba és ott gyógykezelte magát, de onnan tegnap elhozták. A rendőrorvos ugyan azt mondja, hogy nagyfokú idegkimerülésben szenved. Az országos törvényszéki elmevizsgálóbizottság családi terheltég folytán bekövetkezett degeneráltság tüneteit tapasztalta, de az elmebaj közvetlen szimptomát egyik sem állapította meg és így Kardos Árpádot elhozták a szanatóriumból és letartóztatták.

Kardos Lipót, a család feje súlyos betegnek feküdt lakásán. A rendőrorvos felkereste és megállapította, hogy Kardos elővezethető és kihallgatható. Ugyanazon rendőrorvos később arra a meggyőződésre jutott, hogy Kardos Li-

pótnak a kórház cellájában való elhelyezése annak életét kockáztatná, mert szívszélhűdéstől lehet és kell tartani. Erre Kardos Lipótot letartóztatták ugyan, de Museum-körut 5. szám alatti lakására vitték, ahol állandóan két detektív őrsi és ahonnan még a mai nap folyamán a rabkórházba szállítják.

Ugyancsak még tegnap kísérték át a három letartóztatott Kardos testvért az ügyészséghez.

A kár, melyt a Kardos-féle pénzügyi intézetnél szenvedtek az emberek, eddig megállapítva nincsen, 318,377 korona az az összeg, amelyről az eddigi feljelentések szólnak. A Vécsey-család 240,000 koronáján kívül újabban ma feljelentések is érkeztek.

A letartóztatás ellen Kardosék nem főlebeztek. Nekik is céljuk az, hogy mielőbb átkerüljenek az ügyészséghez. Ott valószínűleg jobb dolguk lesz, sőt Kardos Zoltán és Kardos Géza határozottan számítanak arra, hogy szabadlábra helyezik őket.

Letartóztatás után Kardosékat megmozgatták, semmi különös dolgot nem találtak náluk, pénzt csak igen keveset.

A rendőrségen reggelként az összes rendőri foglyok felett ugynevezett rapportot tartanak, amelyen a bünygyi osztály helyettes vezetője Tóth János kapitány jelen van és kérdést intéz a foglyokhoz.

Kardos Géza és Zoltán arra írták kérdésre, hogy bünygynek érzik-e magukat, nemmel válaszoltak. Ők egyszerűen igazgatósági tagjai voltak a takarékpénztárnak és csak annyi felelősség terheli őket, mint a többi igazgatósági tagot. Ha ők bünygyök, akkor a többiek is azok.

Kardos Árpádhoz azt a kérdést intézte Tóth János kapitány, tudja-e, hogy miért tartóztatták le, mit hirdettek ki előtte:

A vezérigazgató hülyén bámult maga elé és azt válaszolta:

— Kérem, nem emlékszem.

UJDONSÁGOK.

Giesswein előadása.

Nagy jelentőségű matinéja lesz ma a Katolikus Körnek. Az 1908. évben első matinéját Giesswein Sándor, a keresztényszocialista mozgalom lelkes apostola emeli ki a maga nagyszabású előadásával. Giesswein Sándor mint képviselő egyike azoknak, a kiknek szava legtöbb sulyal bír, a szociológia terén első rangú tudós. Mellette szerepelnek Kiss Nóra urhölgy, a kiváló zongoraművész és Popity János, a kinek pompás szavaltában a Kath. Kör matinéinak közönsége nem egyszer gyönyörködött s a ki ma dr. Krüger Aladár költeményét fogja szavalni. A matiné pontban 11 órakor kezdődik a kir. kath. jogakadémia disztermében s műsora a következő lesz:

1. Liszt. Tarantella di bravura; zongorán előadja Kiss Nóra.
2. Társadalmi kötelességeink; szónoki beszéd, tartja Giesswein Sándor győri apát kanonok, országgyűlési képviselő, a Szt.-István-Társulat alelnöke.

3. A bosszu. Irta dr. Krüger Aladár, szavalja Popity János.

A matinéra a múlt vasárnapra kibocsátot meghívók érvényesek.

* **Sas Ede ünneplése.** Abból az alkalomból, hogy Sas Edét a Petőfi-Társaság tagjává megválasztották, Nagyvárad társadalmi elhatározta, hogy tiszteletére társas lakomát rendez. Ebben az ügyben tegnap volt az értekezlet, amelyen határozatba ment, hogy ezt a lakomát 22 én fogják megtartani, amelyen hölgyek is részt fognak venni.

* **Restauráció a városnál.** Nagyvárad városánál érdekes mozzanat lesz a jövő hónapban. A választás alá eső tisztviselők hat éves ciklusa lejár s újra választás alá kerülnek a megüresedő tiszti állások. A városi tanács határozatához képest a polgármester a csütörtöki közgyűlésen a tisztújításról jelentést tesz s javasolja, hogy a választásokat március hó 26 án tartandó rendkívüli közgyűlésre tűzzék ki. Választás alá kerülnek a következő tiszti állások: polgármester, főjegyző, három tanácsnok, főügyész, alügyész, három aljegyző, három alkápitány, árvaszéki elnök-helyettes, árvaszéki ülnök, főpénztárnok, adópénztárnok, főpénztári ellenőr, adópénztári ellenőr, két I. oszt. és 5 II. oszt. fogalmazó.

* **A megye utai és az állam.** Biharvármegye utainak rendezésére tulságosan igénybe akarja venni az államsegélyt s már ez ideig is annyi pénzt kapott ezekre a célokra, hogy a megyére eső részt teljesen kimerítette. Legujabban a geszt-mezőgyáni vasúthoz vezető utat akarta államsegélyvel kijavítani s eziránt kérelmet is intézett a kereskedelmi miniszterhez. A miniszter tegnap visszaküldte a kérelmet s leiratában értesíti a megyét, hogy már ez ideig oly tetemes összeget kapott ilyen célokra a megye, hogy az újabb kérelem teljesítése más vármegyék érdekeinek megcsonkítását eredményeznék.

* **Jogügyi bizottság ülése.** Nagyvárad város jogügyi szakbizottsága holnap, hétfőn, február hó 10-én délután 3 órakor ülést tart, amelyen folytatja az értéknövekedési illetékről szóló szabályrendelet-tervezet tárgyalását.

* **A Páris patak szabályozása.** A Párispatak szabályozása éppen olyan fontos közérdeke Nagyvárad városának, mint a Pece szabályozása. A terveket már a szakközvegei és testületek is átvizgálták s megfelelőknek találták. A városi főmérnök most kéri a városi tanácsot, hogy a szabályozásra vonatkozó vizsgai engedélyt eszközölje ki.

* **A mérnökök gyűlése.** A mérnökök mai ünnepélyére minden előkészület megtörtént. A megkivottak már tegnap délután 4 órakor érkeztek az Altöld vidékéről, este 8 órakor Budapestről. A vendégek fogadtatására a nagyváradai kollégák mentek ki, kik az érkezettek vendégszeretettel fogadták s a város és a magánosok felajánlott fogatain szállásaikra kísérték. Este a Pannonái-ban ismerkedő estély volt.

Az Érmelléki Kereskedelmi Részvénytársaság borkiviteli osztálya ajánlja tisztán kezelt hegyi borait.

* **A belényesi villanyvilágítás.** Belényesi község képviselőtestülete elhatározta hogy a község világítására villanytelepet fog létesíteni. Az ide vonatkozó szerződéseket már meg is kötötték és a miniszterhez küldték fel jóváhagyás végett. A kereskedelmi miniszter a szerződéseket felülvizsgálta s azt nem tartotta célszerűnek. A szerződés szerint szolgáltatandó gépek ugyanis csak 820,16 gyertya fényű lámpát képesek megvilágítani, ezt is csak 3 óráig keresztül. A miniszter ezt nem hagyta jóvá, hanem meghagyta, hogy a gyáros olyan gépeket alkalmazzon, hogy azok az egész közönség igényeit kielégítsék. Továbbá kifogásolja a miniszter, hogy a villany hektowattorájának ára 8 fillérben van megállapítva, holott másutt olcsóbb. A szerződést a miniszter utasításai alapján kell átalakítani s ismét felterjeszteni.

* **Egy pusztuló község, mely senkihez sem tartozik.** Részletesen foglalkoztunk annak idején róla, hogy egy községet a megsemmisülés a víz elmosása fenyegeti. A község megmentésére a miniszter felhívta a megye figyelmét. A megye az ügyet a Fekete-Körös ármentesítő társulatnak adta, mivel azt tartotta illetékesnek. — A Fekete-Körös ármentesítő társulat illetéktelennek tartotta magát e kérdésben, mert Feketetót a balparton fekszik, a társulathoz pedig a jobbpart tartozik. A jobbpartnak gondozása pedig az aradmegyei ármentesítő és belvizzabályozó társulatnak hatáskörébe tartozik. Az ügyet tehát kiadták az aradi társulatnak, mely tegnap tette meg jelentését. A jelentés szerint a feketetóti rész az aradi társulathoz sem tartozik, mert igaz ugyan, hogy a jobbpart a társulathoz tartozik, azonban a társulat hatásköre egy kilométerre a község alatt kezdődik, tehát a kérdéses község hozzá sem tartozik. Kie hát ez a szerencsetlen, nyomorult fészék, mely olyan azon a vidéken, mint egy sziget, csupa magyar lakik benne. Es ez a kis talpalatnyi föld, melyen még csak magyarok laknak, napról-napra fogy, pusztul és a hatóság egyik hivatalból a másikba adogatja az ügyet már egy év óta anélkül, hogy valamit tett volna. Ennél az esetről már mindentől eltekintve, azonnal kell intézkedni a vármegyének, mert hiszen megint itt van az olvadás s árvíz bármelyik napon elpusztíthatja végleg a községet. Remélhetőleg most már komoly meglontolás tárgyát képezi ez az ügy s rövid időn belül elfog készülni a védőgát, mert a község nem ér rá várni, míg ellenben a hivatalok később is megállapíthatják az illetékességet és akkor azzal a társulattal fizeteti meg a költségeket, melyikhez tartozik a község. Most azonban nincs erre idő.

* **A tanoncotthon helyisége.** A napokban nagy értekezlet volt a városházán az országos gyermekliga által Nagyváradon felállítani szándékolt tanonc-otthon ügyében. A gyermekliga anyagi támogatás fejében megfelelő helyiséget kér a várostól. A városi tanács

javaslatot tesz a csütörtöki közgyűlésen a törvényhatóságához, hogy a tanonc-otthon részére a Sztaroveszky-utcai volt lüzéséri-laktanyát bocsássa át, mely jelenleg a gyulai kenyérsütődének van bérbe adva.

* **A végzet utja.** Bikácsi tudósítónk írja a következőket: Neumann József nyárszegi kereskedő e hó 3-án kocsin jött haza felé az aradmegyei Barakony községből s hogy a jobb utat keresse, behajtatott Barakony alatt a legelőre. Barakonytól néhány kilométer távolságra az uttól mintegy 100—150 lépésre egy bokor mellett egy holttestre akad. Erről azonnal jelentést tett a feketegyörösi előjáróságnál, megmagyarázva a helyet, ahol a hulla fekszik. Az éppen ott időző csendőrmester azt mondta, hogy ők már 5 napja keresnek egy Magyar András nevű jó módu gazdát, aki Békényről Seprőse — ahol 32 hold földet vett — költözött s családját a butorral előre küldve ő még az ismerősöktől bucsuzott el. A csendőrség ki ment a hulla felkeresésére, azonban azt nem találták s így elküldtek egy előfogatot, hogy Neumann, esetleg a kocsi menjen el s mutassa meg a hullát. Heibach Márton nevű kocsi 4-én el is ment, azonban csak este érkezett oda s így csak 5-én tudta a csendőrséget a hullához vezetni, amikor felismerték benne Magyar Andrást, aki a bucsuzkodással egy kicsit többet ivott s anélkül is szívbajos ember lévén, az uton szívzselhűdés következtében meghalt.

* **Az október 10-iki munkássztrájk statisztikája.** Kossuth Ferenc feldolgoztatta az október 10-iki munkássztrájk adatait. Ezek szerint 176.285 ipari alkalmazott sztrájkolt, akik között ott van a 2917 munkás, aki csak félnapi sztrájkolt. Így az összes ipari munkások 25,7 százaléka nem dolgozott. Tehát az általánosnak hirdetett sztrájk csak részleges volt és nagyobb arányúnak csak a fővárosban mutatkozott, ahol 84.000 munkás nem dolgozott és 5432 vállalat szünetelt. A fővároson kívül lévő városok közül legelőkelőbb volt a sztrájkmozgalom a következő helyeken: Fiume, Temesvár, Pozsony, Győr, Nagyvárad, Pécs, Versec, Arad, Marosvásárhely, Debrecen. A munkások bérvesztését 705.140 koronára becsülhetni. A kereskedelmi alkalmazottak általában nem vettek részt a sztrájkmozgalomban, a közlekedési vállalatok 499, a bányák 815 alkalmazottja sztrájkolt.

* **Fültőmirigylob Szent-Andráson.** Szent-András községében óriási erővel lépett fel a fültőmirigylob. Az iskolában több mint 30-an betegedtek meg ebben a rettenetes betegségben. A főszolgabíró mihelyest tudomást szerzett a járványról azonnal bezáratta az iskolát. A járvány ily nagy mérvben való elterjedésének oka ezideig ismeretlen.

* **A vladivosztki menekült.** Pénteki számunkban megírtuk, hogy az Ujvilág kávéházban Igysz Albertet a rendőrség letartóztatta. A kávéház tulajdonosa most felkért bennünket annak közlésére, hogy neki semmi tudomása sem volt Igysz személyéről s ott a

kávéházban semmiféle tiltott játékot nem játszott. Kártyázott ugyan, de ez is rosszul sikerült neki, mert veszített.

* **Az Edison mozgófénykép színház építési munkálatai** annyira előrehaladtak, hogy a megnyitás napját február 20-ára valószínűleg kitűzhetik. Most már a villamos szerelő munkálatok kerülnek sorra. Előrelátható, hogy Nagyvárad városának az Edison színház lesz egyik legnagyobb villamofogyasztója s így az új vállalat a városra nézve gazdasági szempontból is igen előnyösnek mondható. A közeli napokban a villamos áram bevezetéséhez szükséges kábeleket fektetik le s azután mi sem áll már a megnyitás útjába. A színház megnyitása intím ünnepséggel fog megtörténni.

* **Az iparos ifjak közgyűlése.** A nagyváradai ipartestület ifjuságának önképző egylete ma 9-én (vasárnap) d. u. 4 és fél órákor, egyleti helyiségében (Körös-utca Szabóház) tisztújító évi közgyűlést tart.

* **Halálozás.** Nagyvárad egyik derék öreg iparos polgára Nagy Károly kályhászmester, élete 78-ik évében tegnap reggel elhunyt. Temetése holnap, hétfőn délután 3 órákor lesz a betlen-utcai gyászházról.

* **Az oroszok új időszámítása.** Oroszország nagy újítás előtt áll. Megszűnik az orthodox időszámítás és ott is életbe lép a Gergely-féle naptár. Mint ugyanis Pétervárról jelentik, a juliáni naptárreform munkálatainak előkészítésére kiküldött és Konstantinovic Konstantin nagyherceg elnökelete alatt működő bizottság a napokban befejezte tanácskozásait és a reformra vonatkozó javaslatát felülvizsgálat céljából a szent szinódus elé terjesztette. A reformjavaslat jelentősebb részében oda irányul, hogy a mostani 1908. évi február hónap 13 nappal megrövidíttessék, hogy ilyen módon 1908. évi március hó 1-től kezdve az orthodox időszámítás a Gergely-naptár időszámításával teljesen megegyezzen.

* **Oda a 240 korona.** Fonta Péter nagyszalontai cselédben jobban bizott a gazdája, mint megérdemelte. Egy 240 koronát tartalmazó levelet adott át neki, hogy vigye el a gazda fiának Okány községbe. Péter meg is érkezett Okányba, de a levél és pénz nélkül. Azt állítja, hogy a levelet mindenestől elveszítette. A csendőrség sem boldogult vele s most a nagyszalontai járásbírósnál van lezárva, mivel az a gyanu, hogy a levelet nem vesztette el, hanem a pénzt eltulajdonította.

* **A Félix-fürdőt** az egész tél folyamán sokan keresték fel gyógyulás végett. Jelenleg a következő fürdővendégek tartózkodnak a kiváló hírű fürdőben:

Korda Andor orsz. gyűl. képviselő Eled, Török Jenő Endre lapszerkesztő Budapest, Vandracsék Károlyné földbirt. Arad, Mantis Ferencné földbirt. Arad, Ravazdy Gyula földbirt. Nagyvárad, Mátyás Mór kereskedő Kolozsvár, Plander Sámuel magánzó és neje Nagyvárad, Oláh Sándor gazdatiszt Komádi, Oláh Béla jegyző Serges, Bartók Kálmáné magánzó Magyarcséke, Fröhlich János hentes Nagyvárad, Geiger Simon magánzó Nagyvárad, Bay Sándor földbirtokos Almosd, Radeleczky Száva földbirt. Dobrest.

Agárdi István

mázoló és butorfestő az Emke-palota alatt.

Elvállalok minden e szakmába vágó munkákat szép, finom s a legjutányosabb árak mellett elkészíteni, különösen butorfestésekre igen nagy súly fektetek, nemkülönben épületmunkákra és berendezésekre is. Ezenkívül nálam házi szükségletekhez kívánandó színekben különféle olajba tört festékek is kaphatók, melyeket annyival is inkább előnyösebb nálam beszerezni, hogy minden további piszkolódás, keverés kikerülésével használni lehet.

A nagyérdemű közönség jóindulatu pártfogását és bizalmát, melyet eddig irányomban tanusított, ugy ezután is kiérdemelni óhajtom.

Ugyanítt tisztességes családból származó 1—2 fű tanuló felvétetik, fizetéssel avagy teljes ellátással. (Lehet vidéki is.)

* **Öngyilkos legény.** Bagdi Istvánon is megessett, hogy olyan szekér után szaladt, amely nem vette fel vagyis ismétlődött a régi dolog, az a leány nem viszonzta a szerelmét, aki után ő bomlott. Ez annyira elkésztette Bagdi István mező-sassi legényt, hogy felment a padlásra s felakasztotta magát. Mire észrevették, meg volt halva.

* **Névváltoztatások.** Gottfried Jakab, nagyvárad lakos vezetéknévét »Szekely«-re, Jeremiás Sámuel nagyvárad lakos pedig »Jenni«-re változtatta.

* **Az Uránia sikere.** A nagyvárad Uránia sikerét és kiváló hírnevét leginkább bizonyítja, hogy a legtöbb vidéki kinematográf a nagyvárad Uránia által sikeresen kipróbált előadási rendszert követik. De nemcsak ez bizonyítja az Uránia sikere mellett, hanem főleg az, hogy a legnagyobb vidéki mozgófényképszínházak az Urániát igyekeznek a képeket kölcsönözni. Most például az aradi Uránia vette bérbe ami mozgófényképszínházunk egyik legnagyobb sikerű képsorozata a *Fénus élete és halála* című bibliai drámát, amely a nagyvárad Uránia berendezésében fog Aradon színpadra lépni. — Ma felhíváru előadások lesznek az Urániában, amelynek műsora kitünő.

* **A biharmegyei bank közgyűlése.** A Biharmegyei Kereskedelmi Ipar- és Termény Hitelbank ma, vasárnap d. e. 9 és fél óraker tartja az intézeti helyiségben rendes évi közgyűlést, melyre a t. részvényesek figyelmét ezennel felhívjuk.

* **Ninos többé rheuma,** asztma, csusz, köszvény, lábdaganat, tyukszem, büttyök, mert Rytó Viktor budapesti specialista oly próbafürdőt nyitott, hol mindenki kipróbálhatja annak jóságát és párszori használat után már is jobban érzi magát. Minden elhanyagolt és régi rheumát gyökeresen gyógyít. *Rytó Viktor* a nagyvárad közönség kívánatára bevezetés céljából hosszabb ideig marad és próbafürdőikkel szolgál. Egy gyógy sós láb gőzfürdő 1 koronától feljebb. Nyitva reggel 5 órától 12 óráig férfiak részére, 2 órától 7 óráig nők részére, 7—10-ig ismét a férfiak részére. *Fürdő Pévelutca 3.* Vasárnap egész nap nyitva.

* **Hogyan védekezünk a járványok ellen** című Takáts Dániel hirdetését ajánljuk olvasóink figyelmébe.

TANÜGY.

Az egységes hét osztályú polgári iskola. Ó Dezső polgári iskolánk tanára, az orsz. polg. isk. egyesület igazgató-tanácsosa felhívást bocsátott ki, hogy a nagy közönség körében keltsen mozgalmat az egységes hét osztályú polgári iskola ügyének haladéktalanul való rendezése tárgyában. A felhívásban részletesen kifejti azokat az okokat, amelyek ezt a rendezést szükségessé teszik. A felhíváshoz van mellékelve a felterjesztés a képviselőházhhoz. Kéri, hogy a felterjesztést minél tömegesebben írják alá s március hó 5-ig hozzá a nagyvárad közönségi polgári fiúiskolához küldjék be.

Siketnéma tanulók felvétele. A siketnéma aradi áll. s. iskolájának első osztályába a jövő 1908—9. iskolai évre mintegy 15 oly új növendéket fogunk felvenni, kik 7—10 éves korban vannak. A nagym. vallás- és közoktatásiügyi miniszter urnak 1904 évi 11158. számú rendelete értelmében Arad-, Békés-, Bihar- és Csanád megyék képezik iskolánk körzetét, ahonnan fel kell vennünk a siketnéma gyermekeket. A felvételi kérvényeket legkésőbb f. é. március hó 1-ig kell beküldeni. Az ezekhez szükséges mellékletek űrlapjait az intézet igazgatósága küldi meg a szülőknek, ha kéri; ugyani. t. kaphatnak bármilyen egyéb felvilágosítást is. — *Varjassy Lajos* polgármester a felügyelőbizottság elnöke.

SZÍNHÁZ.

A hét műsora.

Vasárnap: Délután A bálkirály nő. Este: Főkonzul.

Hétfő: Főkonzul.

Kedd: Főkonzul.

Szerda: Főkonzul.

Csütörtök: Vetélytársak.

Péntek: Tökéletes feleség.

Szombaton: Határszálen.

Vasárnap délután: Gretchen. Este Tündérszerelem.

A mai premiór. Teljes készütséggel várja a mai bemutató előadást A főkonzul. Régóta lépett a deszkákra az énekes társulat, a siker olyan tudatában, mint ma este, amikor ezt a kitünő francia operettet bemutatja. Ahol eddig csak előadták, mindenütt tetszés és taps fogadta a darabot. Vérébeli operett szerzők alkotása ez: nincs benne egy jelenet, ami mulattató, szórakoztató, kellemes ne volna. A szövege tele van ötlettel és komikummal, a szerzők az elméségek egész bőségét pazarolták reá erre az operetre. A zenéje rendkívül bájos, — akik a fővárosban hallották, elragadtatással nyilatkoznak róla. Bizonyos, hogy ma este imponzans mértékben fog reá szolgálni az operett arra az érdeklődésre és látogatottságra, melyet a pénztári elővételből már is constálni lehet.

MULATSÁG.

Farsangi naptár.

Február 9. A Katholikus Legényegylet bálja a Kereskedelmi Csarnokban

Február 15. Tiszti sétahangverseny a Kereskedelmi Csarnokban.

Február 22. A posta és távirat altszitek és szolgák táncvígalmá a Kereskedelmi Csarnokban.

Február 29. Tiszti »Ronacher-estély« a Kereskedelmi Csarnokban.

Március 1. A Negyvennyolcas Népkör bálja.

Jogászesztély

... Csupa virág, csupa kacagó pipacs az egész terem.

Egy nagy virág sátor az egész. Finom, puha bársonyos kacsók, melyeket féltének tulajdonosaik a legkisebb szélről, dolgozni kezdtek és ha azok a kacsók dolgoznak, a munka eredménye csak tündéri lehet. És az is volt. Dolgozott Nagyváradon minden leány, minden baba. És mit dolgoztak? Virágot csináltak s hosszú füzérekbe szedték, azután odaadták egy lelkes fáradozó rendezőnek, aki felrakta azokat, felöltöztette vele a vén falakat s előteremtett egy édesen meglepő helyiséget. Es ebben a helyiségben olyan kedvesek voltak, olyan harmonikus volt a közönség. Mert hiszen lehetetlen is lett volna az, kacagó teremben nem jókedvűnek, fesztelennek lenni.

A régi jó jogász világból egy kis kóstoló volt a tegnapi, de nagyon kívánatos utána a folytatás.

A legényegylet farsangi táncestélye.

A Kereskedelmi Csarnok termei ma ismét megélnéknének. A Katholikus Legényegylet ma este tartja meg ott farsangi táncestélyét. Az estély igen jó sikerűnek ígérkezik s a legény-

egyletnek eddigi mulatságainak jó hírnevét fogja növelni. A jó sikerről különben gondoskodott a rendezőség jöelöre s a táncestélyt olyan nyitánnal fogja megkezdeni, ami már maga megérdemli a vendégek megjelenését.

A táncestély bevezetője:

1. a bálanya fogadása;
2. felvonulás;
3. kormagyar, melyet a következő párok mutatnak be:

Fazekas Rózsika

Kudar Mariska

Bereczky Rózsika

Bakos Juliska

Pápay Etuska

Popovics Juliska

Telegdy Etelka

Plander Mariska

Oláh Jolánka

Tóth Vilmácska

Nemes Mariska

Nagy Juliska

Szalay Margitka

Bugner Piroška

Szántay Mariska

Németh Margitka

Herlicska Rózsika

Nemes Juliska

Schvartz Erzsike

Patócs Rózsika

Gyöngyössi József

Ceizinger Károly

ifj. Ertsey József

ifj. Bodnár János

Toth István

Raszter Ödön

Kállay János

Bodnár József

Aranyos Géza

Bene János

Balázs János

Erdélyi József

ifj. Dobozy János

Kurtoszás Mihály

Sáfián János

Piscák Mihály

Karakas László

Balázs Endre

Csikos Lajos

Lammel Ferenc.

4. a táncestély füzere a trétás »Világpostá« lesz, melyen a legtöbb levelezőlap elárúsítója, valamint az, aki a legtöbb levelezőlapot kapta, kitüntetett emléktárgyban részesül, de egy személy csak egy tárgyat nyerhet el.

S P O R T.

Torna-verseny. Nem mindennapi sport eseménynek néz elébe Nagyvárad város sportkedvelő közönsége. A t. hó 23-án a Nagyvárad Sport-Egylet derék tornászai fogják a debreceni s nyiregyházi sport egyletek erejével összemérni erejüket, ügyességüket. A debreceni tornászok közül 12-en, a nyiregyháziak közül ugyanannyian jelentkeztek ez ideig a versenyre s így a várad tornászok közül résztvevőkkel együtt mintegy ötvenen fognak kiállani a küzdelemre. A programon szeretna, vívás, sulyemelő, ugró és birkozó számok szerepelnek. Tekintve azt, hogy a nyiregyházi sportegyletnek számos atlétája van, a debreceni atléták pedig évek óta a vidéki egyletek athlétái közül országos versenyeken a legtöbb győzelmet arattak, ugrócsapatuk pedig mondhatni az egész kontinensen a legjobb; e verseny tényleg oly magas niveaujunak ígérkezik, amelyet Nagyvárad közönsége még nem látott. A versenyre kibocsátott meghívó fog beléptijegyül szolgálni.

ÁVIRATOK.

Wekerle hazaérkezése.

Budapest, febr. 8. Wekerle Sándor miniszterelnök ma délután Budapestre utazott.

Portugália.

Páris, febr. 8. Mánuel király nem lesz jelen atyjának temetésén, mert Portugáliában az a szokás, hogy özvegyek és gyermekek nem vesznek részt férjük, vagy atyjuk temetésén.

London, február 8. *Ferreire* miniszterelnök a tegnap miuiszteri tanács előtt azt mondta »Times« lisszaboni munkatársának, hogy a lakosság nagyon kedvezően fogadta a

az új kormánynek eddigi intézkedését. Minde-
nütt rend és nyugalom van s a nemzet bizik
a jövőben. Ő maga, minthogy egész váratlanul
hívták meg ezen állásra, nem adhatott részletes
programot, hanem viselkedéseit mindig a
körülményekhez fogja szabni. Ferreire, aki so-
káiág élt Angliában, bámulója az angol alkot-
mányos intézményeknek.

Lisszabon, febr. 8. Az új kormány érté-
sére adta az özvegy királynénak, hogy a rend
és nyugalom teljes helyreállítása érdekében
célszerű volna, ha hosszabb időre elhagyná az
országot. Az özvegy királyné valószínűleg több
hónapra Szevilljában fog megtelepedni.

Lisszabon, febr. 8. A diplomáciai kar
tagjai tegnap délután a királyi palotában ko-
szorut tettek a király és trónörökös ravatalára.
A királyi palota környékén még mindig nagy-
számu katonaság és rendőrség van, mert attól
tartanak, hogy a temetési ünnepségen rendza-
várás lesz.

Z E N E.

A nagyváradai zenekedvelők egyesü-
letének nyilvános zeneiskolája ma tartja meg
ez évi első hangversenyét d. u. 4 órákor az
egyesület helyiségében.

A hangverseny műsora a következő:

1. Dessaner: »Két előadó drb« hegedűre,
előadja zongorakíséret mellett Weisz József
(előkész.)
2. Kuhlau: Szonatina zongorára, előadja:
Maár Olga (I. oszt.)
3. Bloch, Weber: Előadó darab, hegedűre
előadja zongora kíséret mellett Balogh János
(I. oszt.)
4. Köhler: a) keringő, b) Rondó zongorára
előadja Tóth Mariska (II. oszt.)
5. Bériob: »két előadó darab« hegedűre
előadja zongorakíséret mellett Stolcz Emil
(I. oszt.)
6. Papp: Ábránd tivolára, előadja zongora
kiséret mellett Mazalik Győző.
7. Erkel Ferenc: Részlet a Hunyadi László
c. dalműből. Caryl: Bolero a »Kisszőkevényi
című operettből« előadják: Réz István hegedűn,
Réz László gordonkán, Réz Klára zongorán.

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatözsde határidői.

— Délután 4 órákor. —

Budapest, febr. 8.

Buza okt.	50 kilogrammonként	12.57
Buza ápr. 1908	—	11.91
Rozs ápr.	—	11.81
Zab ápr.	—	8.51
Tengeri máj. 1908.	—	7.32

Értéktözsde.

— Délután 4 órákor. —

Budapest, febr. 8.

Osztrák hitelrészvény	—	626.25
Magyar hitelrészvény	—	734.75
Leszámitoló bank	—	463.—
Rimamurányi	—	509.25
Osztrák m. államvasuti részv.	—	644.50
Közuti vasut	—	528.50
Városi villamos vasut	—	282.50

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1907. febr. 8.
Magyar arany járadék 4 száz. — — 109.25

Magyar koronajáradék 4 száz.	—	92.—
Magyar koronajáradék	—	81.25
Magyar földterherment. kötvény 4. sz.	—	92.—
Horvát-szlavon földterherment. kötvény	—	95.—
Magyar nyerevény sorsjegy kölcsön	—	185.—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölcsön	—	140.—
Osztrák járadék papírban	—	91.57
Osztrák járadék ezüstben	—	96.50
Osztrák járadék aranyban	—	113.75
Osztrák korona járadék	—	20.55
1860. osztr. államsorsjegyek	—	146.—
Osztrák magyar bankrészvény	—	1780.—
Magyar hitelbank-részvény	—	633.50
Osztrák hitelbank-részvény	—	726.50
Osztrák magyar államvasuti részvény	—	693.50
20 frankos (Napoleonkor)	—	19.20

Szigligeti-Színház.

Ma, vasárnap, február 9-én, két előadás.

Délután 3 órákor, félhelyárak mellett színre
kerül:

A bálkirályné.

Operette 2 felvonásban.

SZEMÉLYEK:

Ss. Jermynsi herceg	—	Bereghy Sándor
Ss. Jermynsi hercegné anyja	—	Simon Mariska
Sir. John Crystál	—	Bérczi Gyula
Lady Crystál, második fe-	—	—
lesége	—	T. Pogány Janka
Sophia Radford,	) leányai	Reviczky Rózsi
Honorá Radford		Lányi Edith
Angela, mostoha leánya	—	Tábori Frida
Lady Calerham, Sir John	—	—
testvére	—	Sz. Gáspár A.
Gibson, rendőrbiztos	—	Hajnal György
Dnendrea Lord	—	Palásthy
Montpellier	—	Erdélyi Sándor
Jatton	—	Tóth J.
Ruschpool kapitány	—	Szántó G.

Este fél 8 órákor, rendes helyárrakkal, kis bér-
letben színre kerül:

Ujdonság itt először!

A főkonzul.

Operette 3 felvonásban.

SZEMÉLYEK:

Schiller, gyáros	—	Szarvassi S.
Gusztáv, fia	—	Toronyi Gy.
Ferrári Giacomo	—	Bérczy Gyula
Leonora, felesége	—	T. Pogány Janka
Paola, leányuk	—	Lányi Edith
Sparaduci Bartoló	—	Hajnal György
Izécske Péter mindenes	—	Palásthy Sándor
Meisner Arabella	—	Simon Mariska
Buffi, rendőrkáplár	—	Rajcsányi
Lori	—	Károlyi Leona

HELYÁRAK: Nagypáholy 14 korona. Földszinti és első
emeleti páholy 12 kor. Másodemeleti páholy 8 kor.
Zsolye 3 kor. Kérszék 2 k r. 40 fill. Tálalásszék, 2 kor.
Erkélyülés 1-ső sor 1 kor. 20 fill., közép 2-ik sor 1 kor.
Erkélyülés oldal 2-ik sor 80 fill. II. emeleti zártzék
60 fill. Földszinti állóhely 1 kor., Diák és katonajegy
a földszintre 60 fill. Karzati állóhely 40 fill.
Egy szinlap 20 fill.

Jegyek előre válthatók a színház jobb oldalán, a bér-
házzal szemben, d. e. 10-től fél 1 óráig, d. u.
fél 4-től 6-ig. Esti pénztárnál 7 órákor.

Kezdeté fél 8 órákor, vége 10 órákor.

Holnap, hétfőn, február 10-én színre kerül:

A főkonzul.

Operette 3 felvonásban.

Meghívás

a Nagyváradai Takarékpénztár rész-
vénytársaság

61-ik rendes közgyűlésére,

mely 1908 évi február hó 27-én
délután 3 órákor saját üzlethelyiségé-
ben fog megtartani.

T a r g y a i:

1. Az igazgatóság jelentése az 1907. üz-
letév eredményéről.

2. A felügyelő-bizottság jelentése az 1907.
évi zárszámadások megvizsgálása tárgyában és
ezzel kapcsolatosan a mérleg megállapítása,
valamint a nyerevény felosztása iránti határo-
zathozatal.

3. Az alapszabályok 26. §-a értelmében a
lelépő igazgatóság helyébe igazgatósági elnök és
4 igazgatónak választása 3 évi időtartamra.

4. Az alapszabályok 35. §-a értelmében lelé-
pő felügyelő-bizottság helyére 3 rendes és 1
pótfelügyelőnek választása 3 évi időtartamra.

5. Az alapszabályok 40. §-a értelmében
lelépő 5 napibiztos, helyébe 5 napibiztos választá-
sa 3 évi időtartamra.

6. Az igazgatóság előterjesztése a nyug-
díjalap állásáról.

Minden részvényes, ki a közgyűlésen részt
akar venni, tartozik a közgyűlést megelőzőleg a
társaság pénztárába részvényét, melyet legalább
egy hó előtt saját nevére iratott, szelvényeivel
együtt letenni, hol az öt megillető szavazat
számát előtüntető tértívénnyel láttatik el.

A mérleg eredeti példánya az üzlethelyi-
ségben f. évi február 20-tól kezdődőleg a rész-
vényesek által megtekinthető.

Nagyvárad, 1908. február hó 8-án.

Sal Ferenc,

kir. tanácsos, igazgatósági elnök.

Figyelmeztetnek a t. részvényesek, hogy az alap-
szabályok 15. §-a értelmében érvényes határozat hozá-
talára 20 oly részvényesnek kell jelen lenni, kik a rész-
vénytökének legalább egy harmad részét képviselik.

Hirdetmény.

A kamarai székházban

== 2 souterrain ==

helyiség

a folyó évi május hó 1-re
kiadó.

Értekezni lehet a kamarai tit-
kári hivatalban.

FOGAK

berlini és amerikai módszer
szerint a legjobb anyagokból
szájpadlás nélkül is ép gyö-
keres gyökerek bennhagyásá-
val készülnek műtermemben.

Özv. dr. Deákné.

Nagyvárad, Kossuth-utca 2. sz.

Feuerabendt Gusztáv

— műfestészeti és vegyeltisztító intézete —
NAGYVÁRAD, a városi Bazar-épületben, színház oldalán.

Ajánlja berlini módra festését és tisztítását. Mindenemű férfi- és női öltözeteknek, valamint bál ruháknak a legjobb és legpontosabb elkészítését.

!! Nagyváradon egyedüli e szakmában !!

Olcsó árak! — Gyors szállítás!

Feuerabendt Gusztáv

281 **speciális vegyeltisztító**
a városi Bazar-épületben, színház oldalán.

Van szerencsém értesíteni a nagyérdemű zenekedvelő közönséget, hogy a Szent János-utcai 1. sz. alatt levő raktárban nagy választékban vannak

ZONGORÁK
és
PIANINOK

eladásra, hangversenyre, estélyekre, ugy-szintén

havi bérletre igen olcsó árban számítva. — A nagyérdemű közönség pártfogását kérve, maradtam tisztelettel

Özv. Mustó Jánosné.

Uj üzlet! Uj üzlet!

**Lukács Nándor
butor-raktára**

műasztalos-, kárpitos- és díszítő műhelye
Nagyvárad, Fő-utca 8. sz. Széchenyi szállodával szemben.

Allandó raktár: háló, ebédlő uri szoba és szalon berendezések, mindennemű modern sty szerint. Vas, réz és hajlított fa butorok reudki-vül nagy választékban. 210

Pontos kiszolgálás. Olcsó árak
Kívánatra rajzok és költségvetések ingyen.

Az EDISONTELEFON:
450. SZ.**mozgófényképszínház**

február havában

nyilik meg.

Rákóczi-út 3. sz.
Villamos megálló.**Pénz!**

Olcsó
töketörlesztéses kölcsönt

10—75 évre folyósít, ugyszintén régi drágább kamatu kölcsönöket kicserél, convertál a lehető legrövidebb idő alatt.

Házak, szőlők, földbirtokok

örök árban való **adás-vételét** vagy **bérletét** a legsikeresebb eredménnyel közvetít.

Földbirtokok parcellázását

saját költségére elvállalja és financiroza.

Faludi Ignác,

volt takarékpénztári titkár,
bankbizományi és hitelforgalmi iroda
Nagyvárad, Mészáros-utca.

Telefon szám 424.

MUSCHONG-BUZIÁSFÜRDŐI

SZÉN SAV-MŰVEK

ujjonnan berendezve kartelen kívül szállítanak azonnal bármily mennyiségű természetes vegyileg legtisztább folyékony

SZÉN SAVAT

a világhírű buziásfürdői szén sav forrásokból szóda-vizgyártáshoz, vendéglősöknek és egyéb ipari célokra **össze nem tévesztendő** mesterségesen előállított, kevésbé kiadós szén savval. Megbízható, szigoruan felkísmeretes kiszolgálás!

buziásfürdői ásvány- és gyógyvizek

egész és féliteres üvegekben.

Szív-, vese- és hólyagbántalmaknál utól nem ért gyógyhatás.

Elsőrendű asztali víz!

Felvilágosítással készségesen szolgál. 248 1—200

Muschong-buziásfürdői szén savművek és ásványvizek szétküldési telepe Buziásfürdőn.

Sürgőnycím: Muschong, Buziásfürdő. — Interurban telefon 18. sz.
Ügyes helyi képviselők kerestetnek.

Üzlet felosztás!

Tudomására hozzuk a nagyérdemű közönségnek, hogy az évek óta fennálló detail-üzletünket, más vállalat miatt **teljesen felosztjuk, ellenben gyárunkat tetemesen megnagyobbítjuk**

és a raktáron levő összes férfi-, női- és gyermekcipőket a legfinomabb kivitelig minden elfogadható árban áru-
Berendezés eladó! **szitjuk el, kérjük ezen ritka alkalmat felhasználni míg a készletünk tart. Berendezés eladó!**

Tisztelettel

Nádor Henrik és Társa

Nagy piac-tér, Kereskedelmi palota.

Új fényképezési és festészeti műterem
Nagyváradon.

LEMBERT EDE
fényképezési és
festészeti műterme

mely a modern kor kivá-
nalmainak megfelelően telje-
sen ujonnan épült Rákóczi-ut
8. szám a. (Fő-u. Györffy-ház)
megnyílt.

Műtermében készít:
Platin képeket
Aquarelleket
Olajfestményeket
és régi képek után új másolatokat.

Elsőrangú kivitel!

Legjobbak
a
Moskovits
czipők.
Kossuth-utca 5.

Jö hírnév

és a fogyasztó
közönség helyes ízlésére vall, hogy pezsgőnk rohamosan terjed és nagy keresletnek örvend.

Kapható minden elsőrangú fűszerkereskedésben, kávéházban és vendéglőben.

Gyönyörű

nagy Gramophon lemezekkel eladó. Gonda Kert-u. 2.

Természetes alkólikus

KRONDORFI
SAVANYÚVIZ

kiváló nyálkaoldó és huyghajtó gyógyhatásu
különlegesség
gége, gyomor, vese, hólyag
tüdő, rekedtség, köhögés,
köszvény és bélbetegségeknel.

Bor és Pezsgőhöz legjobb ital. xx 307. 1-50

Kelemen Béla
könyvkötészete

NAGYVÁRAD,
Nagypiac-tér,
(Andrényi-palota.)

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 3. szám

Művek
folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélhorítékok.

Elvállal és készít:
ízléses kivitelben
mindennemű
nyomdai munkákat
jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfek, számlák, falragaszok,
bált meghívók,
táncrendek, étlapok,
naptárak,
palackfeliratok,
névjegyek,
gyászlapok
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok
raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

Hogyan védekezzünk a járványok ellen?!

Viseljük **Takáts** szabadalmazott állítható **gyomorvédő övét**, vagy **hát- és gyomorvédő övét** a mely nem csak hogy a **gyomorbajt kiöli**, gyomorgörcsöt csikarást, hasmenést rögtön megszünteti, de az ország minden részéből ezrével érkező elismerő és orvosi ajánló nyilatkozatok azt bizonyítják, hogy a ki **viseli soha nem beteg soha nem hülhet meg, és soha nem fog rajta semmiféle járvány**, mint a tífusz, kolera, influenza, himlő féle rém stb. Világosan érthető tehát, hogy valósággal életét teszi kockára, aki ennek viselését mellőzi. Az állítható gyomorvédő öv, (gyomor és hasvédő) ára **4 kor. 50 fill.** (gyomor-has. hát és derék védő) ára **7 kor. 50 fill.** szétküldés a pénz előzetes beküldése ellenében vagy utánvétellel. Rendelésnél a derék körmérete, férfi vagy női irandó. Kapható és a világ minden részébe szétküldi a feltaláló.

Takáts Dániel

Nagyvárad, Sorompó-utca

(villamos megálló.)

E cím megőrizendő, mert nem hirdetek.

Hirdetések

felvétetnek
a lap kiadóhivatalában.

Tátray Sándor

vasöntő, épület és műlakatos műhelye

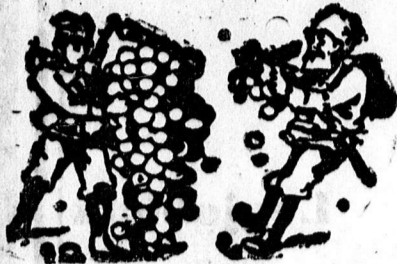
Elvállal épületvasalást, vízvezeték berendezést villanyvilágítási, closett- és fürdőszoba-főszelést, épület és sűrűcs készíttést

valamint vasöntést, eszterga munkát, gyalulást, gőzkazán és mindennemű gépek javítását, gépkatrészek, fémperselyek, csapágyak, transzmissiók öntését és megmunkálását gyorsan és jutányos áron.

Nagyváradon.

Teleky-utca 35. sz. a.

Szőlő-oltványokat

szállít,
fajtisza
ságáért
jótállva
legdusabb
választék-
ban a már
évek óta
elsőnek

és legmegbízhatóbbnak ismert:

Küküllőmenti első szőlőoltvány-telep.

Tulajdonos: **Caspari Frigyes,**
Medgyes 28. sz. (Nagyküküllő-megye.)

Tessék képes árjegyzéket kérni!

Az árjegyzékben található az ország minden részéből érkezett elismerő levelek, ennél fogva minden szőlőbirtokos megrendelésének megtétele előtt az ismerős személyiségektől úgy szó, mint írásbelileg bizonyosságot szerezhet magának fenti szőlőtelep feltétlen megbízhatóságáról.

Védjegy: „Horgony”

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

pótléka

egy régióknak bizonyult háziszser, mely már sok év óta legjobb fájdalomcsillapító szernek bizonyult közvényenél, oszónál és meghűléseknél, bedörzsölésükkel süléképpen használva.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatosak legyünk és csak olyan üveget fogadjunk el, mely a „Horgony” védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K-80, K1.40 és K2.- és úgyszólván minden gyógyszerészertárhoz kapható. Főraktár: Török József gyógyszerész és kávéház, Budapest.

**Dr. Richter gyógyszerész az „Arany országhoz”,
Prágában, Elisabethstrasse 5. sz.**

Mindennapi szétküldés.

Csak egy papírt szívunk, ez pedig

ABADIE

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vártér 1.

Hosszas kísérletek után forgalomba hoztuk a

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben **75 százalék megtakarítást** mutat fel. 40 gyertyás Wolfram lámpa **darabja 5 kor. 60 gyertyásé 5 kor. 50 fill.**

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindennemű **izzólámpa különlegességek**, fényképes z-l ámpák, ugyancsak 5 százalékkal **kartell áron alól kaphatók.**

Csillárok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók a villamos telepen külön e célra épített nagy

csillr-raktárunkat megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1. léertől 12 léerőig minden nagyságban.

Elvállaljuk

villamos világítási

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, ívlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetsek ingyen.

Telefon szám 514.

Főszelző telefonja 55. sz.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Gépjavitó műhely

NAGYVÁRAD

Hattyu- és Vitéz-utcák sarkán.

Teljesen korszerűen, legújabb gépekkel felszerelve és villanyerőre berendezve. Készíték, javítok és szerelek mindennemű **gazdasági gépet, modern berendezéseket, gőzgépeket.** Elvállalom **nyomdai gépek** javítását is felelősség mellett.

A nagyérdemű közönség tömeges pártfogását kéri:

Schmidt Frigyes.

Mindennemű

poloska, svábbogarak továbbá

patkány, vakond stb.

kártékony állatok

K I I R T Á S Á R

vállalkozik

LÓWY DÁVID,

NAGYVÁRAD

Beöthy Ödön-utca 12.

GŐZFÜRDŐ, GYÓGY-

-- FÜRDŐ-OTTHON. --

Nem kell a **rheuma, csuzos, kőszvényes bajok** gyógyítása miatt a drága fürdőket felkeresni. Otthon biztosabban, pontosabban fürösztheti gőzben, vagy gyógynövény forrázat gőzében mindenki fájdalmas tagjait a

RYTKÓ-féle szabadalmazott gőzfejlesztő készülékkel.

Ezen készülék a beteg testrészekre alkalmazza közvetlenül a gyógyító gőzt és az ott esetleg évek óta fennálló csuzt, rheuma, kőszvényt megszünteti teljesen. A gőzök hőfoka látható a hőmérőn és így mindig ellenőrizhető. A fejlődött gőz csak helyileg hat, nem okoz fejszédülést, rosszullétet, vagy nehéz légzést stb. Bővebb felvilágosítással, 1 kor. bélyeg beküldése ellenében szívesen szolgál a feltaláló.

Egy fürdőhöz szükségeltető teljes gőz 870 **4 fillérbe kerül.** 1-150

Egészségi cipők, valamint izzadtság szívó talpbetétek is itt kaphatók.

Megtekinthető a feltalálónál:

Rytkó Viktor BUDAPEST, VII. Dob-utca 48. sz.

Jelenleg **NAGYVÁRAD, Zöldfa-szálloda 26. sz.**, hol naponta 8-10 és 2-5-ig felvilágosítással szolgál.

Leszállítottuk

az árakat

minden egyes divatcikkben a

leltár előtt!

Ruhaszövetekben, selymekben, vászon és asztalneműekben, szőnyeg és függönyökben nagy választék meglepő olcsó árak mellett.

Wallerstein

Fülp Fiai

Bémer-tér, Pannonia mellett.

Belépési felhívás

a »Polgári takaré- és segélyszövetkezet«

13-dik évtársulatába.

A »Polgári Takaré- és segélyszövetkezet« 1908. január 1-én új évtársulatot nyit, mely 156 héten át, vagyis 1910. év végeig tart. — Mindenki tetszés szerinti számban jegyezhet üzletrészeket s **minden üzletrész után hetenként 20 fillér (10 kr.) fizetendő.** A három év eltelte után az évtársulat feloszlik s az összes jövedelem a résztvevők között felosztatik és mindenki megkapja a befizetett tőkét a felmerült haszonnal együtt.

A szövetkezet célja a takarékossgot előmozdítani és önségélyt nyújtani, amennyiben minden tag heti betétei által önmagának tőkét gyűjt, mely a heti részletekben való befizetések dacára is a takarékpénztári kamatozásnál magasabb nyeresémet-osztalékot hoz és mert minden tag az általa befizetett összeg negy-ötöd részét 6 százalékos kamallal mellett minden előleges bejelentés nélkül kölcsönképpen felveheti.

Vidéki tagok a heti fizetéseket postai cheque-lapok útján teljesíthetik.

A szövetkezetbe való belépés alkalmával **üzletrészenként 10 fill. (5 kr.) beiratási díj fizetendő** s egy heti részlet lefizetése után már mindenki megkapja saját nevére írt könyvecskéjét.

Szövetkezetünk jelenlegi tisztelt tagjait, valamint mindazokat, kik az 1908. január 3-tól kezdődő 13-ik ciklusnak tagjai óhajtanak lenni, felkérjük, hogy a felvétel iránt intézeti üzlethelyiségünkben (Kossuth Lajos-utca 4. sz.) **mielőbb** jelentkezni sziveskedjenek.

Nagyvárad, 1907. november hó.

A Polgári takaré- és segélyszövetkezet igazgatósága.

13-ik évtársulat befizetési napjai:

kedd délután 3-5-ig.

szombat délután 3-5-ig.

A szövetkezetnek ez időszerint 2000 tagja van mintegy 35000 üzletrészszel.

Tarsoly és Risztó

vaskereskedése

NAGYVÁRAD, Rákóczi (Fő)-út Ováry (Bács) palota. ::

Van szerencsénk a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy **ujjonnan berendezett**

vaskereskedésünket

megnyitottuk s minden e szakmához tartozó vasneműeket, valamint zománczott edények, konyhafelszerelések, gazdasági és háztartási eszközök, épület- és butorvasalások, szerszám különlegességek, vadászfegyverek és töltények, villanycsengők és alkatrészek nagy választékban. Szolid árak és pontos kiszolgálás mellett a t. vevőközönség rendelkezésére állanak.

Miért is b. pártfogásukat kérjük

Tarsoly és Risztó

vaskereskedők.

Élő virágokból:

menyasszonyi és mindenféle alkalmi csokrok, ünnepi koszorúk, gyászkoszorúk, felirattal vagy anélkül, ficuslevél és pálmalombokból,

ugyszintén gyászjelképek, szívkeresztek, horgony kereszték stb egészen frissen levágott virágokból kaphatók.

Csokrok menyasszonyi, koszoruleányi, báli vagy bármily alkalomra, szép berlini papirtartóval 1—3 frtig.

Csokrok atlasztartóval 3 frt 50 krtól 6 frtig, selyemtartókban róza és kaméliák 8 frttól 12 frtig, ami ezelőtt 15—20 frtba került.

Csokrok a legfinomabb mintájúak, a legújabb párisi minta szerint a legfinomabb selyem, csipke és atlasz tartókkal 18—25 frtig, ami ezelőtt 40—50 frtba került.

Gyászkoszorúk igen szép, tartós zöld és szép virágokkal diszítve 1—3 frtig.

Babérkoszorúk ovál vagy kerek alakban, igen szép virágokból diszítve 2 forinttól 10 forintig.

Kivánatra részletes faj- és árjegyzéket mindennemű kertészeti cikkek-ből ingyen és bérmentve küldök, vidéki rendeléseknél kérem a pontos címet, valamint a rendelmény postán vagy vasuton szállíttassék. Rendelésnél előleg nem szükséges, a küldemények utánvétellel küldetnek.

Kiváló tisztelettel

Farkas József,

a váradvelencei műkertészet és rózsatelep tulajdonosa

Nagyváradon.

SEBŐ IMRE

könyv-, zenemű-, papir-
írószerszerkeskedő ajánlja
dusan felszerelt raktárát a

magyar német francia és angol iro-
dalom összes termékeiből, nemkülönben dus választéku raktárát

papir s írószerekben

legjutányosabb árak mellett.

Pontos kiszolgálás.